

ΚΟΙΝΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΥΛΟΥ (ΚΕΣΑ)

ANNA-MARIA ΚΩΝΣΤΑ

ΕΠΙΚΟΥΡΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΝΟΜΙΚΗΣ Α.Π.Θ.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2021/22

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ Ι

- **Συμφωνία Σένγκεν (1985)**
- **Σύμβαση Σένγκεν (1990, σε ισχύ 1995)**
- **Κεκτημένο Σένγκεν 1999**
- **Άρθρο 64 ΣΕΚ (ΧΕΑΔ)**
- **«Πρώτο στάδιο» (πρόγραμμα του Τάμπερε 1999)**
- **Οδηγία 2001/55/ΕΚ για προσωρινή προστασία**
- **Οδηγία 2003/9/ΕΚ για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη (αντικαταστάθηκε από Οδηγία 2013/33/ΕΕ)**
- **Οδηγία 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση**

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ II

- **Κανονισμός 343/2003** (Δουβλίνο II)
- Στόχος του είναι ο ταχύς προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για αξιολόγηση αίτησης ασύλου και προβλέπει τη μεταφορά του αιτούντος άσυλο σε αυτό. Συνήθως, το υπεύθυνο κράτος μέλος είναι το κράτος μέσω του οποίου ο αιτών άσυλο εισήλθε για πρώτη φορά στην ΕΕ.
- Αντικατέστησε τη Σύμβαση του Δουβλίνου (1990) και αντικαταστάθηκε από **Κανονισμό 604/2013 (Δουβλίνο III)**. **Κανονισμός 2725/2000** «Eurodac» Αντικαταστάθηκε από **Κανονισμό 603/2013**.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΙΙΙ

- **Οδηγία 2004/83/ΕΚ** για την αναγνώριση προσφύγων (αντικαταστάθηκε από **Οδηγία 2011/95/ΕΕ**).
- **Κανονισμός 2007/2004 (FRONTEX)**: τροποποιήθηκε από Κανονισμό 836/2007 και καταργήθηκαν και οι δύο από **Κανονισμό 2016/1624** για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή
- **Κανονισμός 2252/2004** (βιομετρικά στοιχεία)
- **Οδηγία 2005/85/ΕΚ** για τις διαδικασίες ασύλου (αντικαταστάθηκε από **Οδηγία 2013/32/ΕΕ**).

Δεύτερο Στάδιο: ΚΕΣΑ

- **Πρόγραμμα Χάγης και Πράσινη Βίβλος**
- Τρεις πυλώνες στηρίζουν την ανάπτυξη του ΚΕΣΑ:
- α) περισσότερη εναρμόνιση των κριτηρίων προστασίας μέσω της περαιτέρω ευθυγράμμισης της νομοθεσίας ασύλου των Κρατών Μελών (ΚΜ);
- β) αποτελεσματική και καλά υποστηριζόμενη πρακτική συνεργασία;
- γ) Αυξημένη αλληλεγγύη και αίσθημα ευθύνης ανάμεσα στα ΚΜ της ΕΕ καθώς και μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών.
- **Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2008)**

Άρθρο 3 παρ. 1 και 2 ΣΕΕ

- 1. Η Ένωση έχει σκοπό να προάγει την ειρήνη, τις αξίες της και την ευημερία των λαών της.
- 2. Η Ένωση παρέχει στους πολίτες της **χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης** χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, **το άσυλο**, τη μετανάστευση και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας.

Άρθρα 67-89 ΣΛΕΕ (ΧΕΑΔ).

Άρθρο 67 ΣΛΕΕ

- 1. Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών.
- 2. Εξασφαλίζει την απουσία ελέγχων των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα και αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, η οποία βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και είναι δίκαιη έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών. Για τους σκοπούς του παρόντος τίτλου, οι ανιθαγενείς εξομοιώνονται με τους υπηκόους των τρίτων χωρών.

Άρθρο 78 ΣΛΕΕ

- Η Ένωση αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας με στόχο να παρέχεται το κατάλληλο καθεστώς σε οποιοδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας και να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η πολιτική αυτή πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και με το Πρωτόκολλο της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων, καθώς και με άλλες συναφείς συμβάσεις (παρ.1).

Άρθρο 8ο ΣΛΕΕ

- Οι πολιτικές της Ένωσης που προβλέπονται στο παρόν κεφάλαιο και η εφαρμογή τους διέπονται από την **αρχή της αλληλεγγύης** και της δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων και στο οικονομικό επίπεδο. Όποτε απαιτείται, οι πράξεις της Ένωσης που θεσπίζονται βάσει του παρόντος κεφαλαίου περιέχουν κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της εν λόγω αρχής.

Δικαίωμα Ασύλου στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

- *Άρθρο 18:* Το δικαίωμα ασύλου διασφαλίζεται τηρουμένων των κανόνων της Σύμβασης της Γενεύης της 28ης Ιουλίου 1951 και του Πρωτοκόλλου της 31ης Ιανουαρίου 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων και σύμφωνα με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- *Άρθρο 19:* 1. Απαγορεύονται οι ομαδικές απελάσεις.
2. Κανείς δεν μπορεί να απομακρυνθεί, να απελαθεί ή να εκδοθεί προς κράτος όπου διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση.

Κυρίαρχα Στοιχεία ΧΕΑΔ

- 1. Η αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των δικαιοκτών συστημάτων των κρατών μελών
- 2. Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών (άρθρο 67 ΣΛΕΕ).
- 3. Η αρχή της επικουρικότητας (συντρέχουσες αρμοδιότητες)
- 4. Η αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών καθώς και η αρχή της δίκαιης κατανομής των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών.

Κανονισμός 604/2013 – Δουβλίνο ΙΙΙ

- Άρθρο 3(2): “Όταν είναι αδύνατη η μεταφορά αιτούντος στο κράτος μέλος που έχει προσδιορισθεί πρωτίστως ως υπεύθυνο, εξαιτίας βάσιμων λόγων που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν συστημικές ελλείψεις στη διαδικασία ασύλου και στις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων στο εν λόγω κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το προσδιορίζον κράτος μέλος εξακολουθεί να εξετάζει τα κριτήρια του κεφαλαίου ΙΙΙ, ώστε να διαπιστώσει αν άλλο κράτος μέλος μπορεί να προσδιοριστεί ως υπεύθυνο”.

Κανονισμός 603/2013 EURODAC

- Ο αναθεωρημένος Κανονισμός EURODAC θεσπίζει βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων της ΕΕ για το άσυλο. Όταν κάποιος υποβάλει αίτηση ασύλου, όπου και αν βρίσκεται στην ΕΕ, τα δακτυλικά του αποτυπώματα διαβιβάζονται στο κεντρικό σύστημα Eurodac.
- Το Eurodac λειτουργεί από το 2003. Με το νέο Κανονισμό μειώθηκε η προθεσμία διαβίβασης δακτυλικών αποτυπωμάτων, ώστε να ενισχυθεί η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του σοβαρού εγκλήματος.

Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου 2013/32/ΕΕ

- Η αναδιατυπωμένη Οδηγία για τις Διαδικασίες Ασύλου ορίζει κανόνες για το σύνολο της διαδικασίας υποβολής αίτησης ασύλου, μεταξύ άλλων, σχετικά με: τον τρόπο υποβολής της αίτησης, τον τρόπο με τον οποίο θα εξεταστεί η αίτηση, τι είδους βοήθεια θα δοθεί στον αιτούντα άσυλο, πώς ασκείται προσφυγή και κατά πόσον η προσφυγή θα επιτρέψει στο άτομο να παραμείνει στο έδαφος, τι μπορεί να γίνει εάν ο αιτών διαφεύγει, ή πώς να αντιμετωπίζονται οι επαναλαμβανόμενες αιτήσεις.

Οδηγία 2013/32/ΕΕ – Ασφαλής Τρίτη Χώρα

Άρθρο 38

- 1. Μια χώρα θεωρείται ως ασφαλής τρίτη χώρα για ένα συγκεκριμένο αιτούντα, όταν πληρούνται σωρευτικά τα εξής κριτήρια:
  - α. δεν απειλούνται η ζωή και η ελευθερία του λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ή πολιτικών πεποιθήσεων,
  - β. η χώρα αυτή τηρεί την αρχή της μη επαναπροώθησης, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης,
  - γ. δεν υπάρχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης για τον αιτούντα,
  - δ. η χώρα αυτή απαγορεύει την απομάκρυνση κάποιου σε χώρα όπου αυτός κινδυνεύει να υποστεί βασανιστήρια ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, όπως ορίζεται στο διεθνές δίκαιο,
  - ε. υπάρχει η δυνατότητα να ζητηθεί το καθεστώς του πρόσφυγα και, στην περίπτωση που ο αιτών αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, να του χορηγηθεί προστασία σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης και
  - στ. ο αιτών έχει σύνδεσμο με την εν λόγω τρίτη χώρα, βάσει του οποίου θα ήταν εύλογο για αυτόν να μεταβεί σε αυτή.

Οδηγία για τις Συνθήκες Υποδοχής 2013/33/ΕΕ

- Η αναδιατυπωμένη Οδηγία για την Υποδοχή, εστιάζει στην πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στις συνθήκες υποδοχής κατά το διάστημα που αναμένουν την εξέταση της αίτησής τους. Διασφαλίζει ότι οι αιτούντες έχουν πρόσβαση σε στέγαση, τροφή, υγειονομική περίθαλψη και απασχόληση, καθώς και σε ιατρική και ψυχολογική περίθαλψη. Εξασφαλίζει επίσης πως η κράτηση εφαρμόζεται μόνο ως ύστατο μέτρο.

Οδηγία για την Αναγνώριση 2011/95/ΕΕ

- Η αναδιατυπωμένη Οδηγία για την Αναγνώριση, διευκρινίζει τους λόγους για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας.
- Οι διατάξεις της προβλέπουν μια σειρά δικαιωμάτων σχετικά με την προστασία από την επαναπροώθηση, τις άδειες διαμονής, τα ταξιδιωτικά έγγραφα, την πρόσβαση στην απασχόληση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, την υγειονομική περίθαλψη, την πρόσβαση σε κατάλυμα, την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, καθώς και ειδικές διατάξεις για τα παιδιά και τα ευάλωτα άτομα.

ΕΑΣΟ και Ταμείο Ασύλου

- Δημιουργία **Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (European Asylum Support Office - EASO)**, Κανονισμός 439/2010, με έδρα στη Μάλτα (δημιουργήθηκε τον Απρίλιο του 2014)
- Δημιουργία **Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης**, Κανονισμός 516/2014

Ματιά στο Μέλλον

- Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για τη Μετανάστευση (2014)
- Μετεγκατάσταση και Επανεγκατάσταση
- Απόφαση 2015/1523 Συμβουλίου για τη θέσπιση προσωρινών μέτρων στον τομέα της διεθνούς προστασίας υπέρ της Ιταλίας και της Ελλάδας.
- Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας (Μάρτιος 2016)
- Η ΕΕ προετοιμάζε το λεγόμενο «τρίτο στάδιο», που έχει κυρίως αντίκτυπο στα θέματα ασύλου (π.χ. συζητήθηκε το Δουβλίνο IV, κάποιες οδηγίες πρόκειται να γίνουν κανονισμοί κλπ.).
- Νέο Σύμφωνο για Μετανάστευση και Άσυλο